

Geanonimiseerde versie

Vertaling

C-816/19 – 1

Zaak C-816/19

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

5 november 2019

Verwijzende rechter:

Amtsgericht Hamburg (Duitsland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

16 oktober 2019

Verzoekende partij:

QF

Verwerende partij:

Germanwings GmbH

Amtsgericht Hamburg

[omissis]

Beslissing

In het geding tussen

QF, [omissis] Pecs, Hongarije
[omissis]

– verzoekster –

[omissis]

tegen

Germanwings GmbH, [omissis] Keulen (Duitsland),

– verweerster –

[omissis]

beslist het Amtsgericht Hamburg (rechter in eerste aanleg Hamburg, Duitsland) [omissis] op 16 oktober 2019 als volgt:

De behandeling van de zaak wordt geschorst.

Het Hof van Justitie van de Europese Unie wordt overeenkomstig artikel 267 VWEU de volgende vraag betreffende de uitlegging van het Unierecht voorgelegd:

Vormt een door de vakbond georganiseerde staking van het eigen personeel van een luchtvaartmaatschappij die de vlucht uitvoert een „buitengewone omstandigheid” in de zin van artikel 5, lid 3, van verordening (EG) nr. 261/2004 [van het Europees Parlement en de Raad van 11 februari 2004 tot vaststelling van gemeenschappelijke regels inzake compensatie en bijstand aan luchtreizigers bij instapweigering en annulering of langdurige vertraging van vluchten en tot intrekking van verordening (EEG) nr. 295/91]?

[Or. 2]

Motivering:

1. [omissis] Schorsing [omissis].
2. De [omissis] afdoening van deze zaak [omissis] hangt af van de prejudiciële beslissing van het Hof van Justitie van de Europese Unie betreffende de in het dictum geformuleerde prejudiciële vraag.

Beschrijving van de feiten van het geding

3. Verzoekster vordert van verweerster 250,00 EUR compensatie.
4. Verzoekster beschikte over een bevestigde boeking voor de door verweerster uit te voeren vlucht nr. 4U7783 van Boedapest (BUD) naar Hamburg (HAM) die op 27 oktober 2016 om 15 uur in Hamburg moest aankomen. De vlucht werd geannuleerd. Reden voor de annulering was een staking van verweersters cabinepersoneel op 27 oktober 2016.
5. Verweerster had tot en met 26 oktober 2016 onderhandelingen over een collectieve arbeidsovereenkomst (hierna: „cao”) gevoerd met de vakbond UFO [Unabhängige Flugbegleiter Organisation e.V., Fachgewerkschaft für das Kabinenpersonal in der deutschen kommerziellen Luftfahrt (onafhankelijke organisatie voor stewardpersoneel; vakbond voor het cabinepersoneel in de Duitse

commerciële luchtvaart)]. Tijdens een onderhandelingsessie op 26 oktober 2016 had UFO een cao-voorstel van verweerster dat niet aan de eisen van UFO voldeed, afgewezen en vervolgens had zij besloten tot collectieve acties over te gaan, waardoor volgens de door UFO op 26 oktober 2016 aan verweerster meegedeelde plannen alle bedrijfslocaties van verweerster zouden worden getroffen.

6. Ingevolge de staking werden 418 van de 530 voor 27 oktober geplande vluchten van verweerster geannuleerd. De overige vluchten konden worden uitgevoerd door de dienstregeling te herschikken en subcharters in te huren. Verweerster gaf, in het kader van de aangepaste dienstregeling, prioriteit aan alle „waterbestemmingen” die met andere vervoermiddelen niet of moeilijk bereikbaar waren. Voorts annuleerde verweerster vooral vluchten naar bestemmingen binnen Duitsland die met de trein bereikbaar waren. Alle nog beschikbare personeelsleden van verweerster werden ingezet om cabinepersoneel te vervangen.
7. Op 26 oktober 2016 bracht verweerster de door de annuleringen getroffen passagiers op de hoogte. [Or. 3]

Toepasselijke bepalingen van Unierecht

Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (PB 2000, C 364, blz. 1)

8. Artikel 12 („Vrijheid van vergadering en vereniging”) luidt:

„1. Eenieder heeft recht op vrijheid van vreedzame vergadering en op vrijheid van vereniging op alle niveaus, met name op politiek, vakverenigings- en maatschappelijk gebied, hetgeen het recht van eenieder omvat om met anderen vakverenigingen op te richten en zich erbij aan te sluiten voor de bescherming van zijn belangen. [...]”

9. Artikel 28 („Recht op collectieve onderhandelingen en collectieve actie”) luidt:

„De werkgevers en werknemers of hun respectieve organisaties hebben, overeenkomstig het Gemeenschapsrecht en de nationale wetgevingen en praktijken, het recht om op de passende niveaus collectief te onderhandelen en collectieve arbeidsovereenkomsten te sluiten en om, in geval van belangenconflicten, collectieve acties te ondernemen ter verdediging van hun belangen, met inbegrip van staking.”

Europees Sociaal Handvest (ETS nr. 35 van 18 oktober 1961)

10. Deel I, lid 6, luidt:

„Alle werknemers en werkgevers hebben het recht collectief te onderhandelen.”

11. Deel II, artikel 6 („Recht op collectief onderhandelen”), luidt:

„Teneinde de doeltreffende uitoefening van het recht op collectief onderhandelen te waarborgen, verbinden de Partijen zich:

[...]

en erkennen:

4. het recht van werknemers en werkgevers op collectief optreden in gevallen van belangengeschillen, met inbegrip van het stakingsrecht, behoudens verplichtingen uit hoofde van reeds eerder gesloten collectieve arbeidsovereenkomsten.” [Or. 4]

Verordening (EG) nr. 261/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 11 februari 2004

12. Overweging 14 luidt:

„Evenals in het kader van het Verdrag van Montreal dienen de verplichtingen die worden opgelegd aan de luchtvaartmaatschappijen die de vluchten uitvoeren, te worden beperkt of uitgesloten in gevallen waarin een gebeurtenis het gevolg is van buitengewone omstandigheden die zelfs door het treffen van alle redelijke maatregelen niet voorkomen hadden kunnen worden. Dergelijke omstandigheden kunnen zich met name voordoen in gevallen van politieke onstabieleit, weersomstandigheden die uitvoering van de vlucht in kwestie verhinderen, beveiligingsproblemen, onverwachte vliegveiligheidsproblemen en stakingen die gevolgen hebben voor de vluchtuitvoering van de luchtvaartmaatschappij die de vlucht uitvoert.”

13. In artikel 5 („Annulering”) staat te lezen:

„1. In geval van annulering van een vlucht: [...]

c) hebben de betrokken passagiers recht op de in artikel 7 bedoelde compensatie door de luchtvaartmaatschappij die de vlucht uitvoert [...]

3. Een luchtvaartmaatschappij die een vlucht uitvoert, is niet verplicht compensatie te betalen als bedoeld in artikel 7 indien zij kan aantonen dat de annulering het gevolg is van buitengewone omstandigheden die ondanks het treffen van alle redelijke maatregelen niet voorkomen konden worden.”

14. Artikel 7 („Recht op compensatie”) luidt:

„1. Wanneer naar dit artikel wordt verwezen, krijgen de passagiers compensatie ten belope van:

a) 250 EUR voor alle vluchten tot en met 1 500 km; [...]" [Or. 5]

[omissis]

15. [omissis]

Relevante nationale rechtspraak betreffende de prejudiciële vraag

16. Het Bundesgerichtshof (hoogste federale rechter in burgerlijke en strafzaken, Duitsland) heeft bij arrest van 21 augustus 2012 [omissis] het volgende beslist [omissis]:
1. **Wanneer een vakbond in het kader van collectieve onderhandelingen de piloten van een luchtvaartmaatschappij oproept om het werk neer te leggen, kan dit resulteren in buitengewone omstandigheden in de zin van artikel 5, lid 3, van verordening nr. 261/2004.**
 2. **In dat geval dient de luchtvaartmaatschappij geen compensatie te betalen voor vluchten die zij annuleert om de dienstregeling aan te passen aan de verwachte gevolgen van de stakingsoproep.**

De motivering van de beslissing van het Bundesgerichtshof luidde onder meer als volgt (punt 25 e.v.):

„Het is niet omdat verweerster invloed kon uitoefenen op de situatie dat zij zich niet op buitengewone omstandigheden kan beroepen.

In de regel kan niet worden aangenomen dat de invloed die in het kader van collectieve onderhandelingen wordt uitgeoefend op de situatie, uitsluit dat er sprake is van buitengewone omstandigheden. De beslissing om te staken wordt door de werknemers genomen in het kader van de autonomie van de sociale partners en valt daarom buiten de vluchtuitvoering van de luchtvaartmaatschappij die de vlucht uitvoert. Daaruit volgt dat de luchtvaartmaatschappij **[Or. 6]** regelmatig ook ten aanzien van haar eigen personeel geen juridisch relevante invloed kan uitoefenen op de beslissing of er al dan niet wordt gestaakt. Dienaangaande is het argument dat de luchtvaartmaatschappij die de vlucht uitvoert, bij stakingen binnen het bedrijf zelf erover kan beslissen om de eisen in te willigen en zo een staking te voorkomen, niet steekhoudend. In dat geval zou van de luchtvaartmaatschappij worden verlangd dat zij afziet van haar door het Unierecht beschermde vrijheid van vakvereniging en dat zij zich bij sociale conflicten op voorhand gewonnen geeft. Dit kan niet worden verwacht van de luchtvaartmaatschappij en zou op langere termijn ook niet in het belang van de luchtreizigers zijn.”

Rechtsopvatting van de partijen

17. Volgens verzoekster vormt een staking door het eigen cabinepersoneel geen „buitengewone omstandigheid” in de zin van artikel 5, lid 3, van verordening (EG) nr. 261/2004. Volgens haar moet bij collectieve onderhandelingen steeds ermee rekening worden gehouden dat er wordt gestaakt en dus ook dat vluchten worden geannuleerd. Het gaat om een typische gebeurtenis die in het kader van de bedrijfsuitvoering te verwachten valt, en niet om een buitengewone omstandigheid.
18. Volgens verweerster vormt een door de vakbond georganiseerde staking een buitengewone omstandigheid, ongeacht of het stakende personeel al dan niet werknemers zijn van de luchtvaartmaatschappij die de vlucht uitvoert. Verordening (EG) nr. 261/2004 maakt zelfs geen onderscheid naargelang van de vraag of het een staking van eigen werknemers, dan wel van derden betreft.

Voorlopige rechtsopvatting van de verwijzende rechter

19. De verwijzende rechter gaat ervan uit dat de prejudiciële vraag waarschijnlijk ontkennend zal worden beantwoord.
20. De verwijzende rechter begrijpt het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie van 17 april 2018 (C-195/17, EU:C:2018:258) aldus dat het recht van de passagiers op compensatie juist niet afhankelijk mag zijn van de vraag of een staking al dan niet rechtmatig is volgens de toepasselijke bepalingen van het nationale arbeids- en cao-recht, maar dat als „buitengewone omstandigheden” in de zin van artikel 5, lid 3, van verordening 261/2004 slechts kunnen worden aangemerkt gebeurtenissen [Or. 7] die vanwege hun aard of oorsprong niet inherent zijn aan de normale uitoefening van het bedrijf van de betrokken luchtvaartmaatschappij en waarop laatstgenoemde geen daadwerkelijke invloed kan uitoefenen.
21. De verwijzende rechter vermoedt dat indien het Hof reeds een „wilde staking” als een gebeurtenis beschouwt waarop invloed kan worden uitgeoefend, het *a fortiori* zal aannemen dat invloed kan worden uitgeoefend op een door de vakbond georganiseerde staking van de eigen werknemers (bijvoorbeeld doordat de luchtvaartmaatschappij met de betrokken vakbond een akkoord sluit), zodat er waarschijnlijk geen sprake is van „buitengewone omstandigheden”.
22. De verwijzende rechter acht het evenwel tevens mogelijk dat het Hof een door de vakbond georganiseerde staking anders beoordeelt, aangezien een dergelijke staking, in tegenstelling tot een „wilde staking”, wordt beschermd door het Unierecht en door artikel 12, lid 1, en artikel 28 van het Handvest van de grondrechten, en dientengevolge zou het arrest van 17 april 2018 (C-195/17) niet aldus kunnen worden uitgelegd dat het ook van toepassing is op een door de vakbond georganiseerde staking. Ook het in artikel 6, lid 4, van het Europees Sociaal Handvest gewaarborgde stakingsrecht staat volgens de inleidende volzin

ervan en de programmatische volzin van deel II, lid 6, in dienst van het recht op – gecoördineerd – collectief onderhandelen. Het stakingsrecht wordt namelijk uitdrukkelijk erkend „teneinde de doeltreffende uitoefening van het recht op collectief onderhandelen te waarborgen”. Het Hof zou derhalve, in tegenstelling tot de in de punten 19 tot en met 21 verwoorde aannames, ervan kunnen uitgaan dat de toepassing van zijn rechtspraak op een door de vakbond georganiseerde staking schending van het Europees recht zou opleveren – hetgeen in voorkomend geval reeds kan worden afgeleid uit overweging 14 van verordening (EG) nr. 261/2004, waarin de staking in het algemeen wordt aangeduid als „buitengewone omstandigheid”–, maar met name – althans uiteindelijk – een inbreuk op de door het Unierecht beschermde vakverenigingsvrijheid van de luchtvaartmaatschappij zou vormen.

Stand van de procedure [voor de nationale rechter]

23. [omissis] [Or. 8]

[omissis]

[omissis] [handtekeningen]

[omissis]

WERKDOCUMENT